Unto Vesa
Emeritustutkija
Rauhan- ja konfliktintutkimuskeskus
Tampereen yliopisto

YDINASEET KIELTÄVÄ SOPIMUS JA SUOMEN TOIMINTALINJA

Lausunto Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle 29.11.2017

Ydinaseriisunta tavoitteena

Ydinaseriisunta on ollut kansainvälisen yhteisön päämäärä koko atomiaikakauden ajan, mikä Hiroshiman ja Nagasakin tuhoisien iskujen jälkeen on ollut ei pelkästään ymmärrettävää vaan itsestään selvää. Tuo päämäärä ilmaistiin heti YK:n yleiskokouksen ensimmäisessä päätöslauselmassa 1946, jossa edellytettiin atomienergiaa käytettävän vain rauhanomaisiin tarkoituksiin ja edellytettiin atomiaseiden ja muiden joukkotuhoaseiden eliminoimista.

Kehitys on vienyt päinvastaiseen suuntaan: nyt maailmassa on viisi ”virallista” ydinasevaltiota ja sen lisäksi neljä tosiasiallista. Ydinräjähteitä niillä arvioidaan olevan yli 15000 ja ydinaseiden tuhovoiman on jo kauan arvioitu riittävän koko maailman tuhoamiseen. Tämän kehityksen vaarallisuudesta ollaan maailmassa – yleisellä tasolla – varsin yksimielisiä.

Päämäärä ydinaseiden täydellisestä eliminoimisesta on vuoden 1946 jälkeen hyväksytty lukuisissa kansainvälisissä sopimuksissa, julistuksissa ja päätöslauselmissa. Ydinaseriisuntaa on edistetty lukuisilla monenkeskisillä, alueellisilla ja kahdenvälisillä sopimuksilla. Monenkeskisistä sopimuksista tärkeimpiä ovat osittainen ydinkoekieltosopimus (PTB) vuodelta 1963, ydinsulkusopimus (NPT) vuodelta 1970 ja täydellinen ydinkoekieltosopimus (CTBT), joka ei ole vielä astunut voimaan. Alueellisista mainittakoon Latinalaisen Amerikan ydinaseettoman vyöhykkeen perustanut Tlatelolcon sopimus (1967), joka siis täyttää tänä vuonna 50 vuotta. Kahdenvälisistä sopimuksista merkittävimpiä ovat monet Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton/Venäjän väliset SALT- ja START-sopimukset strategisen aseistuksen rajoittamiseksi ja supistamiseksi.

Monestakin syystä keskeisimpänä pilarina tässä järjestelmässä on syytä pitää sopimusta ydinaseiden leviämisen estämisestä, joka allekirjoitettiin 1968 ja astui voimaan kaksi vuotta myöhemmin. NPT:n perusidea on yksinkertainen: kolme tuolloista ydinasevaltiota – Yhdysvallat, Neuvostoliitto ja Iso-Britannia sitoutuivat olemaan myötävaikuttamatta millään tavoin ydinaseiden leviämiseen ja sopimukseen liittyneet ydinaseettomat valtiot sitoutuivat olemaan millään tavoin olemaan hankkimatta itselleen ydinaseita. Lisäksi sopimuksessa määritellään ydinenergian rauhanomaista käyttöä, sen valvontaa sekä muita tarvittavia järjestelyjä. Tuolloisista ydinasevalloista Ranska ja Kiinan kansantasavalta eivät sopimukseen liittyneet, vaan ovat liittyneet siihen myöhemmin. Myös monet ydinaseettomat valtiot jäivät sopimuksen ulkopuolelle, osa ydinaseambitioidensa vuoksi – jotka ovat sitten toteuttaneet myöhemmin: Intia, Israel ja Pakistan – osa periaatteellisista syistä, pitäen NPT:tä diskriminoivana. Myöhemmin NPT ja koko ydinsulkuregiimi ovat ratkaisevasti parantuneet: Ranska ja Kiina ovat siihen liittyneet ja tällä hetkellä NPT:ssä on mukana 191 valtiota eli enemmän kuin missään muussa asevalvonta- ja aseidenriisuntasopimuksessa. Vaikka sopimusta voidaan siis pitää merkittävänä saavutuksena, jolla on estetty ydinaseproliferaatio siihen mittaan, mitä vielä 1960-luvun skenaarioissa pelättiin ja pidettiin mahdollisena (25-30 ydinasevaltiota),

NPT:llä ja ydinsulkujärjestelmällä on edelleen kaksi suurta ongelmaa: Intia, Pakistan, Israel ja Pohjois-Korea eivät ole sopimuksen piirissä; kolme ensimmäistä eivät siihen ole liittyneet ja Pohjois-Korea on siitä halunnut irtisanoutua, ja sopimuksen toinen pilari, ydinaseriisunta ei ole edennyt sillä tavalla ja vauhdilla, jota sopimus ydinaseettomien maiden suuren enemmistön mielestä edellyttää.

Suomen näkökulmasta arvioituna NPT on erittäin merkittävä sopimus: Suomella oli merkittävä rooli sopimukseen sisältyvän kompromissin rakentamisessa vv. 1967-68, maamme oli sopimuksen ensimmäinen allekirjoittaja, ja sillä on ollut tärkeä rooli NPT:n viiden vuoden välein järjestetyissä seurantakonferensseissa sekä IAEA:ssa. Vuoden 1995 tarkastuskonferenssista alkaen NPT:stä on tehty pysyvästi voimassa oleva sopimus. Suomen näkökulmasta tärkeää on ollut myös se, että sen pohjalle ovat rakentuneet Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton/Venäjän SALT- ja START-sopimukset, ja siltä pohjalta löytyi myös poliittinen perusta Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssille.

On kuitenkin huomattava, että ydinsulkujärjestelmään on alusta alkaen sisältynyt jännite ydinasevaltojen ja ydinaseettomien välille ja se jännite järjestelmässä on yhä, koska ydinaseettomien valtioiden arvion mukaan sopimuksen viisi ydinasevaltiota eivät ole täyttäneet NPT:n mukaisia velvoitteitaan ydinaseriisunnassa. Kun vuoden 2015 review-konferenssi ei onnistunut pääsemään lainkaan yhteisymmärrykseen loppuasiakirjasta ja kun Geneven aseiden-riisuntakonferenssissa, CD:ssä ei ole vuosikausiin saatu aikaan mitään, tämä etenemisen puute ja tuloksettomuus on johtanut mainitun jännitteen kasvamiseen ja kärsimättömyyteen, minkä eräs ilmentymä on juuri tämä kesällä 2017 aikaansaatu ydinaseet kieltävä sopimus.

Huoleen on muitakin ajankohtaisia syitä: Pohjois-Korean ydinaseohjelma ja ohjuskokeet, Yhdysvaltain hallinnon toiminta Iranin kanssa aikaan saadun sopimuksen kyseenalaistamiseksi, useiden ydinasevaltioiden edustajien harkitsemattomat viittaukset ydinaseiden mahdolliseen käyttöön, meneillään olevat ydinasejärjestelmien modernisoinnit sekä se tosiasia, että edelleen – START-sopimusten jälkeenkin – arsenaaleissa ovat nuo yli 15000 ydintaistelukärkeä, ovat nostaneet ydinaseriisunnan jälleen kansainvälisen yhteisön agendan kärkeen.

Käsittelen seuraavassa luvussa ydinasekieltosopimusta, mutta on syytä todeta, että presidentit Reagan ja Gorbatsov olivat asettamassa ydinaseettoman maailman tavoitetta 1987, samoin presidentti Obama, joka vei kysymyksen myös YK:n turvallisuusneuvostoon vuonna 2009. Barack Obaman aloitteellisuuden yhteydessä maailmassa julkaistiin useita tutkimusraportteja, joissa ydinaseettoman maailman tavoite arvioitiin toteutettavissa olevaksi. Hyvin merkittäväksi puheenvuoroksi ja jopa keskustelun avaajaksi on katsottu neljän yhdysvaltalaisen turvallisuuspolitiikan raskassarjalaisen analyysiä: A World Free of Nuclear Weapons, by George P. Shultz, William J. Perry, Henry A. Kissinger, and Sam Nunn, *The Wall Street Journal*, January 4, 2007, jossa he ratkaisevasti kyseenalaistivat perinteiset, myös itse aiemmin jakamansa ydinaseopit.

Ydinaseet kieltävä sopimus

Edellä käsitelty kehitys ja tilannearvio on ollut lähtökohta uusimmalle ydinaseriisuntaa edistämään tarkoitetulle sopimukselle, nimeltään Sopimus ydinaseiden kieltämiseksi (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons, YK-asiakirjana *A/CONF.229/2017/8*).

Sysäyksen ja velvoitteen sopimukselle antoi YK:n yleiskokous syksyllä 2016 hyväksymällään päätöslauselmalla *71/258*, jossa edellytettiin käynnistettävän neuvottelut oikeudellisesti sitovan

sopimuksen saavuttamiseksi ydinaseiden kieltämiseksi, minkä tulisi johtaa ydinaseiden täydelliseen hävittämiseen. Päätöslauselman mukaisesti New Yorkissa käytiin kaksi neuvottelukierrosta (27-31.3. ja 15.6.-7.7.2017) ja neuvottelujen lopputuloksena syntynyt sopimus hyväksyttiin konferenssissa 7.7.2017 äänin 122 puolesta, yksi vastaan (Alankomaat) ja yksi (Singapore) pidättyi. Konferenssiin osallistui ja sopimuksen puolesta äänesti suurin osa maailman ydinaseettomista valtioista, mukaan lukien kaikki muut Euroopan sotilaallisesti liittoutumattomat maat paitsi Suomi. Ydinasevaltiot, niiden liittolaiset sekä niiden suojaan turvallisuuspolitiikkansa perustavat valtiot eivät sopimusta ole hyväksyneet.

Sopimus avattiin allekirjoitettavaksi 20.9.2017 ja se astuu voimaan yhdeksänkymmentä päivää sen jälkeen, kun viisikymmentä valtiota on sen ratifioinut. Sopimuksen allekirjoitti välittömästi yli viisikymmentä valtiota, joista kolme myös ratifioi sen jo samana päivänä. Kun sopimusta olivat synnyttämässä mm. kaikki Latinalaisen Amerikan valtiot ja kaikki Afrikan valtiot, ei ole epäilystä siitä, etteivätkö nuo määrälliset ehdot täyttyisi varsin pian, jolloin sopimus astunee voimaan jo vuoden 2018 alkupuolella.

Sopimus on hyvin kattava ja laaja, eikä sen yksityiskohtainen analyysi ole tässä yhteydessä mahdollista. Siksi vain muutamia keskeisiä huomioita. Sopimuksen kahdessakymmenessä johdantoparagrafissa kiinnitetään huomiota mm. minkä tahansa ydinaseiden käytön katastrofaalisiin humanitaarisiin seurauksiin sekä pelkän ydinaseiden olemassaolon aiheuttamaan jatkuvaan riskiin (vahingossa, virhepäätelmiin perustuen tai tarkoituksella käyttö) Niin ikään todetaan minkä tahansa ydinaseiden käytön olevan ristiriidassa aseellisissa selkkauksissa sovellettavan kansainvälisen oikeuden kanssa. Johdannossa ilmaistaan myös huoli ydinaseriisuntaneuvottelujen hitaasta etenemisestä ja siitä, että sotilaallisissa konsepteissa, doktriineissa ja politiikassa edelleen luotetaan ydinaseisiin. Johdannon 18. kappaleessa vahvistetaan, että ydinsulkusopimuksen täydellä ja tehokkaalla noudattamisella on edelleen tärkeä merkitys ja että NPT-sopimus on ydinaseriisunnan ja non-proliferaation kulmakivi. Seuraavassa kohdassa sama näkökohta todetaan täydellisen ydinkoekieltosopimuksen osalta.

Sopimuksen kahdestakymmenestä artiklasta ensimmäinen sisältää määräykset siitä, mitä kaikkea ydinaseiden kielto sisältää, ja tämän sopimuksen kiellot menevät pitemmälle kuin muiden voimassa olevien sopimusten: kiellot kohdistuvat kaikkiin valtioihin, ja NPT:hen verrattuna erona on myös ydinaseiden sijoittamisen kielto. Artiklassa 3 edellytetään sopimusosapuolten saattavan voimaan IAEA:n kanssa kattavan valvontasopimuksen. Artiklassa 8 sovitaan osapuolten seurantakonferensseista, artiklassa 10 menettelytavoista jonkin sopimusosapuolen halutessa muutoksia; artiklassa 16 todetaan, että sopimukseen ei voi tehdä varaumia; artiklassa 17, että sopimus on voimassa pysyvästi; artiklassa 12 sitoudutaan pyrittävän universaalisuuteen ja artiklassa 18 todetaan, että tämän sopimuksen toteuttaminen ei prejudisoi osapuolten mitään sitoumuksia niiden voimassaolevissa kansainvälisissä sopimuksissa, kunhan sitoumukset niissä ovat sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa.

Ydinasekieltosopimusta luonnehdittaessa on syytä kiinnittää huomiota kolmeen tärkeään piirteeseen. *Ensinnäkin* sopimus liittyy kansainvälisen oikeuden vanhimpaan – ja kaikissa kulttuuripiireissä tunnettuun – sodankäyntiä koskevaan periaatteeseen, jonka mukaan kaikki aseet ja sodankäyntimenetelmät eivät ole sallittuja (Ks. Suomen aseidenriisuntapolitiikka, UM:n julkaisu). *Toiseksi*, ydinasekielto liittyy vuosikymmeniä vanhaan päämäärään kieltää kaikki joukkotuhoaseet eli kuten 1940-luvulta lähtien sanottiin, ABC-aseet. Kemiallisten ja biologisten aseiden kieltämisestä sopimukset on jo aiemmin solmittu, ydinaseiden osalta uusi sopimus on tarkoitettu

täydentämään kaikkien joukkotuhoaseiden kielto. Itse asiassa kemiallisten aseiden kieltoprosessi tarjoaa tärkeän historiallisen vertauskohdan, joka myös nivoo em. kaksi perinnettä yhteen. Kun ensimmäisessä maailmansodassa taistelukaasuja tuhoisasti käytettiin, hyväksyttiin vuonna 1925 Geneven pöytäkirja, johon Suomikin liittyi, ja sen johdannossa todettiin ”sivistyneen maailman yleisen mielipiteen vallan oikein tuominneen sellaisten aseiden käytön” – ts. viittaus mainittuun humanitääriseen oikeuteen. Kemiallisten aseiden täyskielto saatiin aikaan vasta vuosikymmeniä myöhemmin, mutta jo Geneven protokollalla oli noiden vuosikymmenien ajan kemiallisten aseiden käyttöön rajoittava vaikutus. Ydinasekiellon ja lopullisen ydinaseiden hävittämisen välille rakentuu samanlainen, vuosia tai mahdollisesti vuosikymmeniä kestävä siirtymävaihe. Ja *kolmas* huomionarvoinen piirre on tähän sopimukseen johtanut prosessi, jossa kansainvälinen kansalaisyhteiskunta – erityisesti ICAN ja Kansainvälinen Punainen Risti ja Punainen Puolikuu – vuosikymmenen kestäneellä kampanjallaan olivat ratkaisevasti vauhdittamassa sopimuksen syntyä, kun ei aseidenriisunnalle omistetussa aseidenriisuntakonferenssissa, CD:ssä ollut tapahtunut mitään edistystä vuosikausiin.

Kuten edellä on todettu, nykyiset ydinasevallat ja niiden liittolaiset eivät ole sopimukseen liittyneet, vaan osa niistä on sopimusta kritisoinutkin. Tiedeyhteisön arviot sopimuksesta ovat sen sijaan olleet pääosin myönteisiä ja tässä yhteydessä Pugwash-liikkeen ja sen kansallisten komiteoiden sekä SIPRIn taholta esitetyt tiedemiesten arviot ovat tärkeitä. Kun Norjan Nobel-komitea päätti aivan oikeutetusti palkita ICANin tämän vuoden rauhanpalkinnolla, se perusteli päätöstään paitsi ajankohtaisilla huolilla, myös sillä argumentilla, että ydinaseet on ”stigmatisoitava”. Niiltä tulee siis viedä kaikki legitimiteetti ja niihin omistajiensa mielikuvissa liittyvä prestiisi.

Lopuksi on vielä syytä alleviivata kolmea piirrettä uudessa sopimuksessa. *Ensinnäkin*: se on sopusoinnussa nyt voimassa olevien ydinaseriisuntaan liittyvien sopimusten kuten NPT:n ja CTBT:n kanssa, niitä eksplisiittisesti tukien ja täydentäen. *Toiseksi*: kiistäessään ydinaseiden oikeutuksen se kiistää – jälleen eksplisiittisesti - ydinaseisiin tukeutuvat strategiset doktriinit (kuten jo aiemmin ovat tehneet esimerkiksi Palmen komissio, YK:n pääsihteeri sekä aiemmin mainittu yhdysvaltalainen turvallisuuspoliittinen nelikko WSJ-artikkeleissaan) ja juuri siitä syystä ydinasevallat eivät sopimusta tällä hetkellä katso voivansa tukea. Ja *kolmanneksi*: itsestään selvästi sopimus seurantamekanismeineen on käsitettävä prosessiksi, joka tulee kestämään vuosia ja jonka kuluessa sopimusjärjestelmää voidaan vahvistaa ja korjata sen mahdollisia puutteita.

Suomen toimintalinja

Suomi luonnollisesti pitää ydinaseriisuntaa tärkeänä ja on siihen itse tietysti sitoutunut omalta osaltaan, mutta sen lisäksi pyrkinyt edistämään globaalia ja alueellista ydinaseriisuntaa monin tavoin vuosikymmenien ajan. Tässä suhteessa Suomen toiminta NPT:n aikaansaamiseksi ja myöhemmin kaikkinainen työ sen vahvistamiseksi sekä käytännön toimet myös CTBT:n edistämiseksi ovat olleet esimerkillisiä. Suomen näkemys ydinaseiden vaaroista on sama kuin maailman valtioiden suuren enemmistön; relevantteja sitaatteja voisi esittää presidentti Kekkosesta alkaen ja Suomen YK-jäsenyyden alkuvaiheista lähtien, mutta lainattakoon presidentti Niinistön lausumaa tänä syksynä YK:n yleiskokouksessa: ” Ydinaseet ovat vakava uhka ihmiskunnalle. Niin kauan kuin ydinaseita on olemassa, katastrofin riski on todellinen”.

Kun Suomi on aina aikaisemmin korostanut sitä, että pitää selvittää kaikki mahdollisuudet edistää aseidenriisuntaa (YK-puheissa käytetyn fraasin mukaan ”all avenues are to be explored”) ja

käytännössä on toimittu niin kaikkien ydinaseriisuntaan liittyvien lähestymistapojen suhteen, niin tähän sopimukseen omaksuttiin jo alun pitäen kielteinen ja vähättelevä asenne, mikä poikkeaa kaikesta aiemmasta Suomen aseidenriisuntapoliittisesta linjauksesta.

Suomen hallitus ei siis osallistunut lainkaan neuvotteluihin sopimuksesta eli valinta oli täysin erilainen kuin ydinaseettomien valtioiden valtavan enemmistön ja erilainen myös kuin Euroopan kaikkien muiden sotilaallisesti sitoutumattomien valtioiden. Itävalta ja Irlanti olivat jopa sopimusta aktiivisesti ajaneiden valtioiden ryhmässä ja Suomen läheisin kumppani, Ruotsikin osallistui neuvotteluihin ja äänesti sopimuksen puolesta 7.7.2017. Suomi ei ole sopimusta vieläkään allekirjoittanut.

Hallitus on perustellut valittua toimintalinjaa kolmen tyyppisin argumentein, jotka kaikki ovat mielestäni ongelmallisia tai virheellisiä.

Ensinnäkin on oikeutetusti korostettu ydinsulkusopimuksen merkitystä ja Suomen roolia sen tukijana, mutta arvioitu uuden sopimuksen jotenkin haastavan tai horjuttavan NPT:n asemaa ydinsulkujärjestelmässä ja ydinaseriisunnassa. Presidentti Niinistön mukaan: ”Kannoimme huolta siitä, että prosessi pikemminkin hankaloittaa kuin edistää ydinsulkujärjestelmää” (Suurlähettiläskokouksessa 22.8.2017). Tämä arvio poikkeaa siis paitsi sopimuksen nimenomaisista määräyksistä, myös ydinaseettomien valtioiden valtavan enemmistön arviosta. Kun Suomella on vuosista 1967-68 eli alkuvaiheista lähtien ollut sillanrakentajan rooli ydinasevaltioiden ja ydinaseettomien valtioiden välisen jännitteen purkajana, on mahdollista, että Suomen irtautuminen ydinaseettomien valtioiden ryhmän vallitsevasta arviosta riskeeraa tuon perinteisen roolin vuoden 2020 NPT-seurantakonferenssiin valmistauduttaessa.

Toiseksi, ei ole haluttu liittyä sopimukseen, koska ydinasevallat eivät siihen ole – ainakaan nyt – liittymässä. Ulkoministeri Soini esitti tämän perustelun suurlähettiläskokouksessa 21.8.2017 näin: Ydinaseet ovat ihmiskunnan vitsaus, mutta toiveajattelulla tilanteeseen ei vaikuteta. Teimme loogisen – vaikkei välttämättä helpon tai suositun – ratkaisun, kun jäimme ydinasekieltosopimusneuvottelujen ulkopuolelle. Meitä kiinnostavat konkreettiset tulokset, eivät irtopisteet. Ei ydinaseita riisuta ilman ydinasevaltoja.” Argumentti ei ole Suomen aseidenriisuntapolitiikan historiaa ajatellen perusteltu eikä välttämättä looginenkaan. Vuonna 1968 tuettiin ydinsulkusopimusta, vaikka Ranska ja Kiina eivät olleet siihen liittymässä, ja täydellistä ydinkoekieltoa Suomi on kannattanut aina, silloinkin kun mikään ydinasevaltio ei sitä kannattanut – eikä CTBT siis edelleenkään ole voimassa. Argumentti sivuuttaa myös täysin niin sopimuksen puolesta äänestäneiden 122 maan kuin sen puolesta toimineiden kansalaisliikkeiden keskeisen idean eli juuri tarpeen luoda lisää painetta ydinasevaltojen suuntaan NPT:n edellyttämän ydinaseriisunnan aikaansaamiseksi. Eikä ole tietysti myöskään soveliasta väittää rivien välissäkään, että nuo 122 valtiota, mukaan lukien Euroopan liittoutumattomat ja vieläpä Ruotsi, vain keräilisivät vain irtopisteitä ”toiveajattelulla”.

Kolmas argumentti, niin YK:ssa kuin kotimaiselle yleisöllekin esitetty perustelu on se, että Suomen linja on ”käytännöllinen”, ”pragmaattinen” ja ”tuloshakuinen”, mikä on liitetty juuri ydinsulkusopimuksen ja -regiimin tukemisiin erilaisin toimin. Se on luonnollisesti arvokasta, mutta argumentoinnin nurja puoli on se, että kansainvälisen oikeuden ja aseellisissa selkkauksissa sovellettavan humanitaarisen oikeuden vahvistaminen tyystin ignoroidaan, mikä on erittäin ongelmallista ajatellen Suomen vahvaa perinnettä kansainvälisen oikeusjärjestelmän puolustajana ja kehittäjänä. Tämän sopimuksen edistämisen yhteydessä juuri mm. ICAN ja Kansainvälinen Punainen Risti ovat olleet oikeilla linjoilla humanitaarisen oikeuden periaatteita korostaessaan.

Arvioni mukaan Suomen valitsemassa toimintalinjassa on kaksi suurta ongelmaa. Kun aina aiemmin on korostettu kaikkien ydinaseriisuntaa edistävien – vähäisimpienkin - sopimusten ja eri lähestymistapojen arvoa, niin nyt juuri kansainvälisoikeudellinen kielto on haluttu sulkea valikoimasta pois. Toinen suuri ongelma on se, että maamme on tämän sopimuksen suhteen täydellisen eri linjoilla maailman muiden ydinaseettomien maiden enemmistön, Euroopan liittoutumattomien ja Ruotsin kanssa – ja kuitenkin Ruotsi on Suomen ”läheisin ja luonnollisin ” kumppani ulkoministerin sanoja lainatakseni.

Johtopäätökset

Ydinasekieltosopimus ei luonnollisestikaan poista ydinaseita maailmasta lähitulevaisuudessakaan, mutta tukee muita ydinaseriisuntaa edistäviä järjestelmiä ja lisää ydinasevaltoihin kohdistuvaa painetta saavuttaa merkittävää konkreettista edistystä ydinaseriisunnassa. Niin ikään sopimuksesta tulee voimaan astuessaan tärkeä osa humanitaarisen kansainvälisen oikeuden järjestelmää ja sodan oikeussääntöjä koskevaa kehitystä, millä tulee olemaan vahva pysyvä merkitys.

Suomen osalta keskeiset näkökohdat lähtevät siitä arviosta, että Suomen turvallisuus ei perustu miltään osin ydinaseisiin, vaan Suomen kuten kaikkien muidenkin maiden turvallisuus on vaarassa niin kauan kuin ydinaseita on. Siksi Suomellakin on oma turvallisuuspoliittinen, poliittinen ja oikeudellinen intressi edistää kaikin tavoin ydinasekieltosopimuksen päämääriä.

Koska Suomi ei osallistunut neuvotteluihin sopimuksesta – ja sitä emme voi taannehtivasti muuksi muuttaa, vaikka neuvotteluihin osallistumalla olisi voitu vaikuttaa sopimuksen määräyksiin - on katsottava mitä voidaan ja käsittääkseni tulee tehdä tästä eteenpäin.

Ensi askeleena - jos mahdollista vielä tämän YK:n yleiskokouksen istuntokauden aikana – tulee ilmaista sillä foorumilla periaatteessa myönteinen suhtautuminen tämänkin sopimuksen lähestymistapaan Suomen perinteisesti tukemien muiden ydinaseriisuntasopimusten ohella. Samalla siinä yhteydessä tulisi todeta, että Suomi tulee tutkimaan perinpohjaisesti solmitun sopimuksen määräykset ja kokonaisuuden sekä suhteet muihin sopimuksiin, tarkoituksella vakavasti harkita sopimukseen liittymistä.

Toisena askeleena hallituksen ja UM:n tulee todellakin tehdä tuollainen perusteellinen ja huolellinen analyysi sopimuksesta ja edes tässä vaiheessa liittyä Ruotsin seuraan asian kunnolla erittelemiseksi, vaikkakin kumpikin omalla tahollaan.

Kolmanneksi, hallituksen tulisi allekirjoittaa sopimus mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja eduskunnan se ratifioida, jotta Suomi ehtisi liittyä siihen vielä ennen sen voimaan astumista. Tällä puolestaan olisi suuri merkitys vastaisuudessa neuvoteltaessa sopimuksen vahvistamisesta, sen mahdollisten ongelmien ratkaisemisessa ja sen edistämisessä rinnan muiden toimien kanssa. Juuri tärkeän NPT-historiansa ansiosta Suomella olisi mahdollisuus konstruktiiviseen rooliin sovun rakentamisessa myös uuden sopimuksen yhteydessä, ja tuleva NPT review-konferenssi 2020 tarjoaa siihen ensimmäisen mahdollisuuden.

Neljänneksi ja lopuksi: sen jälkeen, kun Suomi on mukana ydinasekieltosopimuksessa, maamme tulee omaksua siinäkin rakenteessa ja sopimuksen seurantaprosesseissa aktiivinen ja rakentava rooli ydinaseriisunnan edistämiseksi ja toteuttamiseksi.